

יצחק לאור

מיניגיטיס

לילה ירד על מפקדת הצבא. חושך כיסה כמו ברזנט לח את מגורי השומרים. צל אדם נפל מחלון הקומה העליונה של משרד הביטחון, כמו ציפור גדולה, נמוג והטריד בנוחו ובהיעלמו רק את יאיר. כמו רוצח מעבר לפינה, אמר פסוריאזיס בעת שעטה חגור, בחשיכה. יאיר ידע להסתיר את רגשותיו, והיה נותן הרבה מאוד בשביל שהרגעים הללו לא ייגמרו, כי אהב את חבריו החדשים מן הצבא, בני גילו, מכל מיני מקומות בארץ, כל מיני סעיפי ליקוי. היה ביניהם אפילו בחור אפילפטי, גם שלושה אסטמטים, ארבעה חולי אולקוס, ושניים שסבלו מדיכאון נפשי. כולם גויסו מסיבה זו או אחרת ושמרו מסיבה זו או אחרת על המוח הרגיש ביותר של המדינה, אם לא כוללים בתוך זה את שגרירות ארצות הברית, שעליה שמרו חיילים של המארינס. יאיר הנהנה לשבת איתם בחדריהם, בעת שהתכוונו לשמירת לילה, ובוודאי היה סולח לאביו, שכפה עליו את הגיוס הזה, כי אולי זה בכלל מה שהיה לאביו בראש, שייצא לו קצת אל העולם ויטיירד עם אנשים חדשים, הרי אי אפשר להצטנף בבית כמו זוחל לילי ולא לדעת אפילו את שמות הילדים בכיתה (הוא ידע, הוא ידע, ועוד איך ידע, רק לאביו אמר שלא ידע), ובכל זאת לא יסלח לאביו. הרי אין שום קשר בין האושר המציפי אותו כרגע לאיבתו אל הצל הנופל מן החלון, הפחד החולף כמו מכת אוויר לא נראית, לא פחד, ידיעה ברורה כי דינו נגזר, ואסור לפחד, שום דבר לא ישנה את גזר הדין, רצח, או שיגעון, או התאבדות. אבא יושב ומשגיח עליו גם כאן. הוא כאן בגלל אבא ואבא כאן בגללו. לא התאבדות, אף פעם לא יתאבד, עורו רגיש, וחיינו אינם שווים את הדרמה הזאת.

הוא אהב את חבריו ליחידה, בעיקר משום שליגלגו על עצמם, קראו לעצמם על שם סעיפי הליקוי שלהם, אבל הוא היה האיש היחיד במחלקה שנקרא בשמו האמיתי, כלומר זה שנתנו לו הוריו, אף שגם הוא רצה, לא העז, כמעט ביקש שיקראו לו כך, אבל משהו מנע מהם לעשות כן, כמה מאוד רצה להיקרא כמוהם בשמות מבזים, אלא שאביו לא הרשה לו ללגלג על עצמו, לא אהב את חוש ההומור הזה, האמין שעם הומור כזה לא יבריא הבן לעולם, האמין שחוש ההומור הזה הוא יהודי מדי, פחות מדי ישראלי, כך הניח יאיר, שהרי לא סיפר לאביו דבר על מנהגי חבריו ובעיקר לא העז לספר שגם כאן הוא זר, בחוץ, ומצד שני, כאן הוא אוהב אותם, אהבה גדולה הוא אוהב אותם, מסוגל היה לעמוד ולחבק את כולם.

ביום, כאשר ראו קצין צבא על דרכם, אפילו הלכו בקבוצה, התפזרו מיד, עברו להליכה בטור ארוך, וכל אחד מהם הצדיע בנפרד לאותו קצין, במשך זמן ממושך לא הניחו לו להפסיק ולהצדיע, ברצינות, בזרוע שרירית, ובגו מתות, כמו שכתוב בפקודות מטכ"ל, חובה על הקצין להחזיר הצדעה לכל חייל מצדיע, והם נהגו כך משום שהיו אינדיבידואליסטים מובהקים ובכל זאת טיפחו גאוות יחידה, תרבות של זיכרון קולקטיבי, בנוסף לחוש ההומור. לעצמם קראו "משמר הוותיקן, בלי צבעים". פסוריאזיס היה החניך התורן, ולחברו לחדר קראו גסטריטיס. בחדר השכן גר ברונכיטיס, ויחד איתו גרו גם פסיכוזיס וסקלירוזיס. מי שלא ידע שום דבר על מחלות חשב שמדובר בקבוצה של חובבי שירה יוונית מודרנית, ומי שלא ידע שום דבר על שירה יוונית מודרנית, חשב כי מדובר בשירה יוונית קלאסית. שירה יוונית קלאסית היא מורשת כולנו, למרות שגם היטלר התפאר בה.

היום יום הזיכרון לאריה ברונשטיין ובחזית מגורי המשמר דולקת אבוקה. החיילים יושבים ברחבה ליד התמונה, ומספרים עליו דברים שכבר שמעו ודברים חדשים לגמרי. הם רציניים. בפינת הזיכרון של חדר המשמר תלוי תצלום מוגדל של ברונשטיין, שפונה מנינגיטיס. תחת התצלום דולק נר נשמה. מעל לתמונה רשום בגדול תאריך לידה ותאריך פטירה, בן עשרים בסך הכל מת ברונשטיין מנינגיטיס במילוי תפקידו, מדלקת קרום המוח, באופן רשמי (ובאמת התאבד בתלייה, כאשר נודע לו שמתחילה לא גויס רק משום שלא היה יהודי). את פינת הזיכרון לטוראי ברונשטיין טיפחו במרץ רב רק בשעות הפנאי, כמובן, ומפקדם הישיר, סמל נסים קלטרן – שום מחלה רשמית, אבל בסודי סודות קראו לו Border Line, התגאה בגינת הגרניום האדומה ובפרחי כובע הנזיר שטיפח, לטענתו, כמעט לבדו. מתחת לתצלום נח גם ספר זיכרון גדול. מדי פעם כותבים שם חיילי המשמר דברים לזכרו של ברונשטיין, ואף מפצירים בקצינים החולפים במקום – חלקם חשובים בצורה לא רגילה, תרומתם לביטחון המדינה לא תסולא בפז, חלקם אף זכו בפרס ביטחון ישראל, עד כדי כך, כלומר משהו חשוב כמו פרס ישראל לספרות, או לעבודה סוציאלית, אבל סודי יותר – לחתום, מעין עצומה שנתית לזכרו של ברונשטיין. הרבה מאוד קצינים בכירים רשמו דברי שבח לחייל העיקש.

גם האלוף זלמן זל – שסופרי ישראל ומשורריה מלקקים לו בתחת מדי שבועיים, ממש בלשכתו – חתם, ואץ-מיהר לצפות בסרט תדמית חדש של הטנק "חזקאל 4", אותו פיתח רק באחרונה, על אפם וחמתם של כל מי שספרו כבר למלחמת השריון הבאה. "גם צניחות לא צריך", הפטיר אלוף זל, "ובכל זאת אתם לא מוותרים על צניחה, אז מה אכפת לכם שבונים עוד ועוד טנקים? כן, עוד ועוד ועוד." ומכיוון שזלמן זל לא ידע להפעיל את מכשיר הווידאו, גם לא למד, עמד לשירותו אחד מחיילי המשמר

– לא יאיר, הוא לא רצה לעלות לשם, וחבריו הבינו לליבו, גם לא היה נורא כליכך לשנורר שם עוגיות ממולאות שוקולד זול, ולראות את כל האנשים החשובים בלשכה מספרים זה לזה סודות צבאיים. ובכן, תפקיד החייל התרון היה להקפיא, בעזרת השָׁלֵט, את התמונה על המרקע, בדיוק באותו רגע שבו מתרומם גחונו של "יחזקאל" מעל מכשול מים עמוק.

ערב ערב צופה האלוף זל בסרט, וגם בהפסקות הצהריים. מדי צפייה הוא שואג בתענוג "עכשיו, עכשיו", בדיוק כאשר הטנק עוצר, מתרומם, וגחונו מתגלה כגחון תנין ענק רעב לטרף, אחרי שנת חורף ארוכה, או איך תיאר את זה אחד הסופרים המלקקים לזלמן זל בתחת, כי זל הרי למד פילוסופיה, וגם הם. בכל שנה מגיע סרט חדש על "יחזקאל". ממה שנאמר עד כה, מובן שגם סופרי ישראל יושבים וצופים בטנק המניף את גחונו כמו סוסי השיש הלבנים בפיאצה ונציה. וכאמור, את פעולות ההקפאה והגשת העוגיות לסופרים ולציירים עושה תמיד אחד מחיילי המשמר. כאשר צועק זל: "איפה הקליקער?" נכנס מיד חייל המשמר, המחכה במסדרון מעבר לדלת, ואומר: "כאן, המפקד!"

– מי כאן? מה כאן?

– הקליקער כאן, המפקד.

כשאבא של יאיר מגיע לביקור, וזכר זלמן זל – איש עדין, מורכב מאוד, בלילות הוא ממציא טנקים, ובבקרם מפציר ברל"שית שלו, סגן ורד צלע, לצטט לחבריו מחרוזי המשורר הגדול ביותר שקם לקצונה הצבאית אי פעם, נתן אלתרמן, וְוֹרֵד אֶכֶן מִצְטַטֵּת "גם למראה נושן יש רגע של הולדת / שמים בלי ציפור זרים ומבוצרים", ולפעמים היא טועה בחריזה, במתכוון (ורד צלע היא אולי פחדנית גדולה, אבל אוהבת להתגרות בסכנות, הסכנה, למען האמת מגרה אותה, ובמקום "מבוצרים" היא אומרת לפעמים "מחזירים", או "מחזירים", אבל זה בכלל לא משנה, כי מה שקובע הוא החרוז והמשקל) – ובכן, רק כשאבא של יאיר מגיע לביקור, וזכר האלוף זל לא להתברך ככה, כי גם יאיר שירת במשמר הרמטכ"ל, זה המקסימום שאיפשרו לו, וגם זה רק בהתערבות אבא אצל האלוף והתערבות האלוף אצל אלוף אחר והתערבות האלוף האחר אצל אלוף־משנה ומשם למטה עד לסמל Border Line. שירותו המוגבל של יאיר גורם לאביו כאב. לא שהיה רוצה לראות את בנו נופל במילוי תפקידו. מצד שני, רוב החיילים הקרביים אינם נופלים במילוי תפקידם ולמה צריך לחשוב תמיד על הרע ביותר?

ערב. יאיר יושב על על מזרן קוצני מכוסה שמיכת צמר (המדפיפה ריח של תכשיר נגד פשפשים ושל צמר לח), ומביט בהם, בעודם מתכווננים לשמירה. בחדר הסמוך שכח מישהו ללבוש את תחתוניו החמים, והכל התפקעו מצחוק, איך יפשוט מחדש הכל, בחושך, גם את החגור, רק בשביל ללבוש את הגטקעס. בלב חפץ הסכימו לכבות את

האור מדי ערב, לפני היציאה לשמירה, את כל ההכנות עשו בחשיכה, אפילו את בדיקת המחסניות, ויאיר אהב אותם בגלל ההקרבה הזאת, בשבילו, אוהבים אותו, לא רק משום שהביא איתו הרבה ממתקים מהחופשות (אביו כליכך רצה שיהיו לו חברים, על כן אפה בעצמו עוגיות למכביר ואף קנה לו הרבה מאוד שוקולד). יכול להיות שחבריו שמו לב למאמציו של יאיר להתחבב עליהם, בעדינות, בלי לדחוף את עצמו. הוא צחק על נקלה, כל דיבור שלהם עורר בו צחוק, כאילו אף פעם לא ראה בני אדם לא רציניים, ועכשיו כל התבטאות לא רצינית הצחיקה אותו מאוד. בעצמו אינו יודע להצחיק. יפה תואר הוא יאיר, והצחוק מדמיע אותו כמו ילד שהתעורר משינה. ואם הסתודדו, לא נדחק לשמוע, גם לא נפגע, הניח שמדובר בעניינים רחוקים מיכולתו. אולי לא העז לכעוס עליהם משום שחב להם. הרי בגללו השקיפו עליהם תמיד מלמעלה.

תימהון נשפך על פניו, כל אימת ששאלו אותו שאלות בוטות מדי. מעולם לא הרים את קולו. לפעמים חשב על עצמו מרוצץ ראש, או תלוי, או שני האופנים יחד, וחתוך וירדים. אה כן, למה עשו הכל בחושך? בגלל תצפיות האב מהחלון למעלה.

אחרי שיטוט בן ארבע שעות סביב הגדרות, יגשו למכוניות חונות ויציצו, בפקודה, לתוכן, אחר כך יבואו להעיר את המשמרת הבאה, יפשטו את מדיהם, ילבשו בגדים אזרחיים, ובעזרת קשריהם עם המשמרת הבאה, ייצאו, בלי רשות, מן הבסיס, אל העיר שפריחות חשמליה ססגוניות כמו אקזמה. יושבים הם יחד בבאר – יאיר לא בא איתם, פוחד לפגוש את אביו עם איזו מרצה לספרות או קולנוע – מדברים בשקט, כמו מיעוט לאומי, מלגלגים על עצמם באוזני המלצרית. כך עוברים עליהם הלילות והימים, שומרים, ישנים, מטיילים בעיר ושוב ישנים ושוב שומרים.

יאיר לא השתתף בשמירות. היה לו פטור, פתק כתוב אדום, שאמר כי השמירה אסורה עליו, בגלל הלילה והערפל והערפית. חובותיו כללו מיפקד שבועי ושיחת מפקד. האם חבריו למשמר נפגעו מכך שלא שמר? בשום אופן לא. (גם משום כך אהב אותם). היו ביחידתם חיילי משמר למכביר, שהרי כליכך הרבה הורים השתדלו לגייס את בניהם החולים, וכל אחד מהם הגיע לכאן בזכות קשרים כלשהם. אולי לא כעסו עליו משום שהיה נער חמד יפהפה, חיזור, דיבורו חרישי. עדינותו באה לו הודות לשתי אחיותיו המבוגרות שפינקו אותו – יאיר גדל ללא אם, בן זקונים לאביו.

ליבו של האב נכמר, כמעט ויתר לבן על השירות, כאשר שמע את צעקות הילד בלילה. "אני לא שר היער", אמר לעצמו בחלחלה, לא ידע אם חלומר-שלו הוא המעלה את הצעקות, או חלומותיו של הילד, ובכל זאת, בארוחות הבוקר, מתוך הדממה, נפלה תחינתו של הנער על אוזן ערלה, כי האב ידע שהוא עושה זאת למען בנו, כך בכל אופן אמר לעצמו, ולבן, ולשתי הבנות שלא העזו להתווכח, ולזלמן זל, גם לאלוף זלמן זל אמר כך, כן. אפשר להבין ללבו של האב. כל חייו רצה ללוות בן ללשכת הגיוס, ואחר

כך ללוותו אל בסיס הקליטה והמיון, ורצה לבוא לטקס סיום הטירונות, ולבוא לטקס סיום קורס מ"כים, ולסיום קורס קצינים. אט אט, כשבריאות הילד לא השתפרה, ויתר האב על החלומות הללו, אבל על שירות צבאי לא זוהר, שירות אפור, לא ויתר, לא יכול היה לוותר.

תחילה אמר ליאיר את הדברים הללו בחיוך, כאילו הצהרת הבן שלא יילך לצבא היתה מעין בדיחה. אין לכך כמובן שום קשר להיותו של האב דמות לאומית – כל האבות הם דמויות לאומיות, אולי להפך, כל הרמויות הלאומיות הן אבות; לא חשוב – גם לא אמר לו אף מלה אחת על האומה ועל צרכיה, כי בלאו הכי לא דרש ממנו לעשות את מה שהאומה צריכה, קציני צנחנים, למשל, אבל מדובר, בני, קרא לו בני, חיוכו העצוב לא מש מפניו – היה לו חיוך עצוב, לאב, ובנו שנא את החיוך העצוב הזה, חיוך פוטוגני – מדובר, בני, בחובה המוטלת עליך להתגבר על תחלואיך ולהיות כמו כל אחד אחר, הרי יום אחד לא אהיה בעולם, ומי אז ידאג לך? הבן רצה להגיד: 'כשלא תהיה בעולם, אדאג לעצמי יפה מאוד', אבל נהג זהירות (מאוד פחד מאביו; האב לא יידע זאת אף פעם, כי כך נגזר על האבות): "גם ערבים לא הולכים לצבא." אביו הינהן בהכנה ולא השיב. היתה בו הבנה עמוקה לצרכיו של הבן למרוד בו. לא הבין רבר אחד שלא מתוך עצמו, פָּאב הבן, ואת הבן לא הבין אלא כבן האב.

כאשר עמד יאיר בסירובו להתגייס, לקח אותו האב אל לשכתו של האלוף ול לשיחה מסכמת. זה היה רגע קשה לאב. עד לאותו יום ידע זלמן זל אך מעט על ייסורי האב בעניין הבן. הרי האב לא דיבר אף פעם על הבן, תמיד רק על הבנות. האלוף ידע על נישואי הבת הבכורה ועל הדוקטורט של השנייה, אבל גם עליהן מיעטו לדבר והעדיפו לעסוק במינוי חתנים לפרס ישראל, ספרות עברית, חכמת ישראל, עבודה סוציאלית וכמובן הפרס היוקרתי לביטחון האומה. יאיר, מצידו, לא ידע שהטיול היפה בעיר, ולאורך חופיה, יסתים בלשכה המשקיפה על מגורי המשמר, בו ישרת בתוך חודשיים. באמת היה יום כיף. אף פעם לא היה לאבא כלי-כך הרבה זמן בשבילו. הלכו לסרט, אחר כך ישבו בבית קפה, ואף שכל מיני אנשים ניגשו אל אבא, אבא בכלל לא היה נחמד אליהם והתעקש לשבת רק עם יאיר. אחר כך הלכו לחנויות בגדים, והלכו לקנות תפוזים ריחניים בשוק, והלכו לנמל, גם ניסו להתגנב לאחת הספינות העוגנות שם, ובקצרה, יאיר ניסה להכריח את אביו לעשות דברים שהאב נבוך לעשותם, ואבא הלך לכל מקום שיאיר הובילו, כי היה אבא טוב. הם עצרו ליד ספינת דיג אחת, שהעלתה ברשתה המונית תמנונים מבחילים, וכיוון שהתמנונים אינם רק מבחילים, אלא גם אינם כשרים, לא היה להם קונה, חוץ מיאיר שרצה תמנון. אביו קנה לו אחד, בתנאי שלא יבקש ממנו לסחוב את השקיק מקץ רבע שעה, כמו שאירע בעניין הכלב שקנו לו: אבא נאלץ לצאת איתו כל ערב כדי שיחבן בחוץ ולא בסלון, ליד האורחים. ובכן, יאיר הבטיח ובחר את התמנון

הכי גדול, וכך הלכו השניים ברחובות, הבן נושא תמנון ענק בשקיק פלסטיק, האב הולך קצת מלפנים, אולי ממבוכה, ואילו כלבי העיר רודפים אחרי שניהם. מריבה בין שניים מן הכלבים החלה – כאילו ניחשו שבקרוב ישליך יאיר את התמנון, ורק אחד מהם יזכה בו – והתארכה והתארכה, כמעט נשכו זה את זה. ואנשים השתרכו אחרי הכלבים. אולי היו אלה בעלי הכלבים, אולי היו אלה עוברי אורח שחשבו כי זהו מין תיאטרון רחוב כזה, הולביין, או משהו. חלק ממשנתפי הראנס מקאבר הכירו את האב, ועכשיו גרר אותו בנו עם תמנון מסריח ועשרה כלבים, שניים נושכים זה את זה, ברחובות העיר, ומשום שיאיר זרק את התמנון לכלבים, מריבת השניים הגדולים נפסקה, כי כלב קטן אחד נשא משם והלאה את השקיק בפיו, נמלט. אבא אמר משהו על מנפרד הרבסט, שרגליו הוליכוהו בלי שליבו הכחין לאן. "אתה יודע מי זה מנפרד הרבסט?" – כבר אמרת לי את זה כליכך הרבה פעמים ובקשר לכל עניין כמעט... יש עוד איזה

ספר שאתה מכיר?

יאיר היה עייף וחשד באביו שהוא מבקש לשפר את כושרו הגופני. וכאילו במקרה הגיעו עד לשכתו של אלוף זלמן זל. את השער נתנו לאב לחצות בלי לבדוק את תעודותיו, היה טרחן קבוע שם, והחיילים ממש לא קראו שום דבר שכתב, אבל מה אכפת להם. זל ישב, כמובן, מול מכשיר הווידאו שלו, בדיוק כשהגיעו, קרא לורד צלע, ביקש ממנה לסגור את המכשיר, להחזיר את הקלטת לספריית הקלטות, שסומנו כולן בתיבות "יחזקאל 1", "יחזקאל 2", "יחזקאל 3", וכו'. האב לא ידע איך להתחיל את המפגש, הרי הגיעו לכאן במקרה, כביכול, אולי נבון, חשב שריח התמנון דבק בהם, אבל זל לא חיכה, אמר כי הוא עצמו ציווה על נכדתו להתגייס לצבא, למרות שהיא משוגעת, כידוע לכולם, על כל הראש, מכורה לסמים ובעיקר לגברים ("יותר גרוע מסמים, תאמין לי, אני מכיר גברים"), וליתר ביטחון ציווה על ורד לעזור לנכדתו בכל מיני עניינים שאין היא מסתרת איתם, כמו חידוש רשיון הנהיגה, או סידור חשבון הבנק, או תשלום חשבון החשמל, כי פה כולנו משפחה אחת גדולה, גם יאיר יהיה כמובן חלק מהמשפחה הזאת, וזלמן זל הפליג בסיפורי מסירות של פקידותיו, ובעיקר ורד צלע, אותה אהב כמו את נכדותיו, לכן היא מצטטת לו חרוזים ומשקל, והיא כמובן ראתה כבוד גדול בשירותה כאן. אלוף זלמן זל, שיהיה ברור, לא דפק אף אחת מהפקידות שלו. להפך. הוא דאג שלא יטרידו אותן כל מיני זכרים, וכליכך הרבה דאג, עד שהכנות שמרו בסוד על כל מיני פרשיות אהבה שלהן, עם כל מיני קצינים, כי משוגעת מי שמפסידה את הסיכוי להזדיין קצת בצבא, וכאן היו כולם משפחה אחת, אמר האלוף, ובאמת כל הפקידות והפקידים עד לדרגה של סגני אלופים חייבים היו להקשיב לכל שיחת טלפון של האלוף, במגבר, ובשלוחות, חלק מהתרבות שלהם, להיות הרחבה של האלוף. על כך היתה גאוותם, או התענגותם, או שתיהן.

אבא של יאיר חשב שלידידו הזקן והנערץ יהיו כמה טיעונים יותר משכנעים, אבל הסבריו של זל הסתכמו בחשיבות שיש לשירות הצבאי, לעם ולבן העם. לעם, על שום מה? על שום שהעם צריך צבא. לבן העם, על שום מה? על שום שבן העם צריך להיות חייל לפחות תקופה אחת בחייו, אם לא כל החיים. ובכן, את כל הטיעונים הללו יאיר כבר הכיר, ובכל זאת, אלוף זלמן זל לא גמר. מזמן חשד: הקפה הנמס, ששותים כאן, עושה לו גזים, לכן הפליץ. לא היו לו בעיות עם הפלצות. מי שיושב בטנק כל החיים שלו, לומד לא להתבייש. כל מה שצריך זה להרים צד אחד של האחוריים ולפלוט. יאיר היה המום. הוא חיפש את עיני אביו, אבל אבא העמיד פנים, כאילו גם הוא מפליץ כל אימת שנצרך הוא לפליטה כזאת, ואולי כאן הוא באמת מפליץ. אבל בבית – לא.

– אתה בטח חושב שהצנחנים הם הכוח של העתיד. נכון או לא?

האלוף דיבר בקול רם, הביט לעבר סגן ורד צלע, שעיניה רחצו את יאיר היפה בסילונות של אור. הה, כמה אהבה ורד נערים כמו יאיר. גם את יאיר. והאלוף, במרירות של שריונאי ותיק, דיבר, והבן הביט באביו, והאב היה שטוף הערצה לאלוף, או אולי נשטף מבוכה, ובכל מקרה, חיוכו העגום והמפורסם לא סר מפניו. "שטויות, שטויות", קרא האלוף, וחיכה לורד צלע שתחזור אחריו – היא היתה משננת דגולה, אבל, כאמור, כל כמה שהיתה גבוהה מיאיר, ואפילו מבוגרת ממנו, לא יכלה להתיק את עיניה ממנו. – שטויות, המלחמה הבאה תהיה מלחמת שריון בשריון. כל אחד מבין את זה. טנקים ישעטו על פני המדבריות, מכאן עד כוויית, והשריונאים שלנו ידהרו כמו נהגים של Formula Uno, בייחוד בטנק החדש, "יחזקאל 4", תראה את המסך. איפה הקליקער? החיוך לא מש מפני האב, כמו דיפלומט סיני, והקליקער נכנס, הקפיא את המסך, לקח עוגיה ויצא בשקט, כך הכל צפו בטנק המתרום, כמו צב ענק, מאיים לא לנחות שוב לנצח, קפא "יחזקאל" 4, או 3.

– למה לך להתנרב לצנחנים? בגלל הצניחה? הצניחה הזאת לא מרשימה אותי. אני סירבתי לעבור קורס צניחה. פשוט לא רציתי. לא מיוחד. לא. בגלל בלבול המוח. אתה מבין?

יאיר הינהן. זל המשיך, כיאה למצביא, הבחין בחריה האיטית של כוחותיו לתוך נפש הנער: "מה הם עושים בסירות המפורסמות שלהם? יושבים ומחכים ומחכים ומחכים. למה הם מחכים? ליום שבו יוכלו לתקוף בסיסי טילים בהרי קווקז?" עכשיו פנה אל האב, שניסה לומר משהו, אבל זל המשיך: "ובינתיים, אני שואל, בינתיים מה הם עושים? בינתיים הם הורגים בני אדם מקרוב, בסכינים, או באקדחים, בטונים, בביירות. ובשביל זה להחזיק צבא שלם? רק בגלל שיום אחד תהיה מלחמת קומנדו?"

כשיצאו משם – ורד לא העזה לומר להם מלה – אמר יאיר לעצמו שהכל, כל היום הנפלא הזה, נועד רק כדי להכניסו לשיחה אצל האלוף. הולך שולל כל היום. אהבתו

הגדולה לאביו בלעה פרי, ובתוכו חרצן גדול, מר, חונק, צורב. הוא שנא את אביו. כל הדרך הביתה לא דיברו. במונית חנק אותו הרצון לבכות. האב נפגע. לא ברור לנו ממה, אבל מדי פעם נפגע האב ולא דיבר על כך – סיוט לילדיו – משך שעות, וכל מה שיכלו לעשות היה לנחש ממה נפגע אבא. לך תתעסק עם זיכרונות ילדות של אביך.

אחר כך הבן נכנע. מה עבר עליו בין הרצון לבכות במונית לבין הכניעה? הרבה מאוד. אבל בסופו של דבר, הובטח לו לשרת למטה, מתחת ללשכה, ומאז מגיע אביו יום יום כדי לעקוב אחריו מן החלון הגבוה. מדי פעם קם האב אל החלון, והאלוף אומר לו: "שב, שב, הוא יראה אותך מביט בו. זה לא טוב. תן לו כבר להיות גבר." והאב, עיניו מצטמצמות מעצמן, כאילו בורר את מלותיו בקפידה, אומר בלי להסתובב: "הוא לא יודע שאני כאן." האב יודע כמובן שהבן יודע. הבן הרי אמר לו באחת החופשות: "מה אתה בכלל בא כליכך הרבה לשם? לבלוש אחרי?" רצה לומר הרבה יותר, רצה לומר, כל לילה רצה, מאז הטיול בעיר, רצה לומר משהו שתפח ותפח ותפח, והיה למשהו אלים, מזולזל, מעליב, כמו 'הלוואי שהיית אוהב את אימא כמו שאתה אוהב את האלוף השמן הזה, הלוואי שהיית אוהב אותנו כמו שאתה אוהב אותי, הלוואי שהיית אוהב אותי כמו שאתה אוהב את עצמך, אבל אתה בכלל לא מאוהב בו בגלל שהוא זה הוא, אתה מאוהב בו בגלל שהוא אלוף, וכשתמצא אלוף אחר, הופ, תרכב אל האלוף האחר. מה אתה כליכך אוהב אלופים? בטח אתה רוצה שגם אני אהיה אלוף, בגלל זה אני חולה כליכך, בגלל שתמיד רצית שאני אהיה אלוף.' לא אמר את כל ההבלים הללו, אבל פעם אחת חלם שאביו משתין דרכו, מחזיק בו כמו במזרקת אבן פעורת לוע, ומשתין דרך פיו. לפעמים חשב לתלות את עצמו במגורי המשמר, באור, שאביו יראה אותו מלמעלה מפרפר, וימהר להציל אותו, אבל יאחר, יוכל רק להורידו מהתקרה, גווייה. פעם אחת ייצא אבא מגדרו, פעם אחת אמחק את חיוך העצירות מהפרצוף שלו.

נו, והיום, כזכור, יום הזיכרון לאריה ברונשטיין ז"ל. הכל מכבדים את יום הזיכרון הזה, ומהשנה שעברה, הודות לעצומה, כבר הפך לאירוע מטכ"לי, כלומר אירוע של הבסיס הזה, שלנו. אחרי מאמץ הסברתי ממושך, בפקודת היום הבסיסית, שסמל Border Line נועץ בלוחות השעם, מזכירים אותו, ושני חיילי משמר עומדים דום ליד הנר. תורן אחד מבקש מן העוברים ושבים להניח פרח, או לכתוב כמה מלים בספר הזיכרון לחייל שניהל מערכה ארוכה כליכך כדי שהצבא יגייסו, חרף מצבו הבריאותי הלקוי. והנה עבר אלוף אחד, מוטי האידיוטי, משוחח בקול רם, כי ככה הוא מדבר, עם חיילת, מעריצה, שדיברה גם היא בקול גדול, כדי שכולם ישמעו אותה מדברת עם אלוף מוטי האידיוטי. אביה נזף בה אתמול, כשאמרה לו כמה היא נזהרת לא להישאר עם האלוף מוטי לכרה בחרר. נעלב מאוד מההערה הזאת, אביה. "אני לא אוהב את ההזיות שלך. אף פעם לא אהבתי את ההזיות שלך. מאז שאני זוכר אותך, כולם מתחילים איתך. יום אחד

גם תספרי את זה עלי. זה עכשיו במורדה. לא? אבל מוטי הוא אלוף בצה"ל. את יכולה להתנהג כמו בן אדם ולא לרמוז רמיזות מלוכלכות."

ומכיוון שמשך כל היום דרשו חיילי המשמר מן העובדים ליד מעונותיהם להתנהג בהתאם, ניגש אחד מהם גם אל מוטי, ולזכות האלוף ייאמר, כי התנצל מיד, השתדל למתוח את הולצתו המרושלת, עמד דום לרגע, ופתאום הצדיע, הבליט את החזה ומתח את כפו אל הרקה בכוח, והחיילת שאיתו, היא התרגשה מאוד מההזמנה של מוטי ללוותו שוב אל לשכתו, וגם היא הצדיעה, וכפתור אחד, בדיוק בין שני שדיה המעוככים בחזייה חדה, נקרע. גסטריטיס מצידו חיכה עד שהאלוף מוטי יגמור להצדיע, ניגש אליו בזהירות, הצדיע, הלך שני צעדים מדודים לאחור, עמד דום, שוב הצדיע – יש כנראה איזה סדר כזה, חשב לו האלוף מוטי אבל הוא לא הכיר את הנוהל, לא העלה על דעתו שמהתלים בו כאן, מי מעלה ברעתו שמהתלים בו? – אחר כך אמר גסטריטיס בשקט: "כבוד האלוף, מבקש רשות לדבר."

– קצור, אני עסוק.

– האלוף, אני מקצר: אנחנו צריכים עזרה.

האלוף שגא בקשות עזרה, אבל גסטריטיס סיפר לו, שהמשמר משתדל לקבוע פרס מטעם הצבא על שם חברם, אריה ברונשטיין ז"ל. האלוף היה קצר רוח, למרות שהחיילת חיכתה. כבר ראה אותה בעיני רוחו הולכת הלוך וחוזר בחדר, עירומה, רק נעליה הצבאיות השחורות וגרביה הלבנות לרגליה. "מי זה האריה ברונשטיין הזה?" – אני אקצר. הוא לא גויס בגלל בעיות בריאות, התעקש להתגייס, ניהל מערכה ציבורית, הוריו פנו לרשויות הצבא, השתתפו במערכה הציבורית לגיוסו, יחד עם חבריו לבית הספר התיכון. גם העיתונות השתתפה במערכה. יש לנו עיתונות לוחמת, כמו בכל דמוקרטיה, ומאמרי מערכת נלהבים דיברו על המאבק נגד הסרבנות, שצריך להתחיל מהחיובי, לא מהשלילי. בסופו של דבר נכנע הצבא ולמרות רגישות שלקה בה כשהיה ילד, שירת ביחידת המשמר. הוא מת במדיו, בעת השמירה. לא מזמן פנינו למפקד הבסיס וביקשנו ממנו לקבוע פרס לחייל החולה המצטיין על שמו של אריה. פניותינו לא הועילו.

– אבל למה צריך לתת פרס למי שיכול היה להשתמש ולא ניצל את זה?

– משום שאחרת החיים לא אותם חיים.

הביט האלוף בעיניו העצובות של החייל, והבטיח לעזור. הכל היה עובד כמתוכנן אצל חיילי המשמר הרציניים, אלמלא נהג האלוף לשכוח הבטחות שהבטיח, אולי מצעד העירום של החיילת בלשכתו השכיח ממנו את ההבטחה, ומזלנו שכך היה. מבחינה זו, זיכרונו הלקוי של אלוף הוא מקור לתקוות העם כולו. לו ירבו מנהיגים ומצביאים שכחנים כאלה. ומכל מקום, מבוכה גדולה היתה נגרמת לכולנו, אילו התבררה האמת

על חייו ומותו של אריה ברונשטיין. לא היה לו יום זיכרון, כי הוא לא מת, כי הוא לא נולד, כי לא היה שום ברונשטיין. כי הוא היה לב השירות של יחידתנו: המצאנו אותו כדי לקדשו וכדי ללעוג לכל העולם באמצעותו.

כששותף יאיר בסוד המהתל הזה, שלא עניין אף אחד, וגרם לנו סיפוק מוזר, התבקש במפורש לא לגלות את הסוד לאביו. הוא לא נעלב מהבקשה. להפך. התגאה מאוד שנתנו לו צ'אנס לבגוד באבא. הרעיון לבגוד באבא, ועוד בעזרת הסיפור היפה הזה של החייל שלא היה ולא נברא, הלהיב אותו, והוא התנדב לספר את סיפור חייו של המנוח. יאיר כתב יפה. אלמלא אביו, היה מגיע להישגים כלשהם, אבל אביו לא אהב את הכתיבה שלו, פחד שיתנו לו מחמאות רק משום שהוא בנו. "זיכרונות ברונשטיין" מאת יאיר היה הפרק הנוגע ביותר ללב באנתולוגיה, משום שנכתב מתוך זעם. איש לא האמין שהנער ברה את הסיפור הזה. לעולם לא נרע מה אמיתי אצל אנשים שאינם מהססים להשתמש בלשונם.

ערב ירד. האורות עלו במגורי השומרים. האב קם אל החלון, אבל יאיר כבר לא היה שם. שוב סידר את אביו, הסתלק בחסות החשיכה, ובמקום לחוש סיפוק, חש עצב גדול, שוב ראה את עצמו תלוי וחתוך ורידים, אחר כך הלך לכיוון השער. לפעמים חשב ללכת לשמירה יחד עם החברים, אבל פחד שאביו יקבל את זה כהצלחה שלו. מחוץ לשער אסף אותו למכוניתו אלוף אחד, מוטי האידיוטי, ושאל: "לאן אתה הולך, חייל?" יאיר משך בכתפיו ואמר בחוצפה האופיינית לו במקומות שטרם פגשנו בו: "אתה בודק אם יש לי פס, או מה?" האלוף אמר: "לא, לא, אני פשוט נוסע לצפון העיר וחשבתי שאתה רוצה טרמפ." יאיר נסע איתו, ופתאום, דווקא כאשר התכוון לרדת, לא הרחק מחוף הים, אמר: "תגיד, הצבא הזה באמת לא משעמם אותך?" האלוף הביט בו ואמר: "אתה יודע מה? עכשיו שאתה שואל אותי, אני חושב שכן, כן. אבל צריכים אותנו, לא?" יאיר אמר: "לא, אני חושב שלא." האלוף חשב לעצמו רגע אחד, ואחר כך הניח שיאיר מתברח, יאיר הביט בלילה הגדול ובאורות, ודימה לראות ציפור ענקית פורחת ולוקחת איתה למעלה את העיר כולה.